Samostatný knihovník akvizitér / samostatná knihovnice akvizitérka (kód: 72-011-R)

Autorizující orgán: Ministerstvo kultury
Skupina oborů: Publicistika, knihovnictví a informatika (kód: 72)
Týká se povolání: Samostatný knihovník akvizitér
Kvalifikační úroveň NSK - EQF: 6

Odborná způsobilost

Název	Úroveň
Akvizice tištěných a elektronických informačních zdrojů	6
Akviziční činnosti v knihovnách	6
Formální a obsahová analýza textu, rychlé čtení	4
Orientace na knižním trhu a v produkci ostatních informačních zdrojů	6
Orientace v procesech akvizice, evidence, katalogizace a adjustace v knihovnách	4
Orientace v systému českých knihoven, jejich knihovních fondech a službách	6
Orientace ve specializovaných elektronických informačních zdrojích	6
Ovládání automatizovaného knihovního systému	6
Vyhledávání bibliografických a faktografických informací ze základních zdrojů a jejich ověřování	6
Zpracovávání jmenného a věcného katalogizačního záznamu dle platných knihovnických standardů	6

Platnost standardu

Standard je platný od: 20.05.2025

Organizační a metodické pokyny

Pokyny k realizaci zkoušky

1. Vstupní předpoklady pro účast na zkoušce

Uchazečem o zkoušku může být každá fyzická osoba starší 18 let, která získala alespoň základy vzdělání, nebo účastník rekvalifikace podle zákona č. 435/2004 Sb., zákon o zaměstnanosti.

Zdravotní způsobilost není vyžadována.

Autorizovaná osoba zároveň s odesláním pozvánky ke zkoušce písemnou formou sdělí, kde a jakým způsobem se uchazeč může informovat o svých povinnostech a průběhu zkoušky a které doklady/dokumenty musí uchazeč předložit bezprostředně před započetím zkoušky.

2. Průběh zkoušky

Před zahájením zkoušky uchazeč předloží zkoušejícímu průkaz totožnosti a případně další dokumenty opravňující k připuštění ke zkoušce uvedené v části 1. Vstupní předpoklady pro účast na zkoušce.

Bezprostředně před zahájením zkoušky autorizovaná osoba seznámí uchazeče s pracovištěm, s organizací zkoušky, s jeho právy a povinnostmi v rámci zkoušky dle zákona č. 179/2006 Sb. a s požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) a požární ochrany (PO), o čemž bude autorizovanou osobou vyhotoven a uchazečem podepsán písemný záznam.

Zkoušející uzná, a tedy nemusí ověřovat, ty odborné způsobilosti, které byly již dříve u uchazeče ověřeny v rámci zkoušky z jiné profesní kvalifikace (nutno doložit osvědčením o získání profesní kvalifikace), a které jsou shodné svým rozsahem i obsahem. Rozsah a obsah odborné způsobilosti určují její jednotlivá kritéria a pokyny k realizaci zkoušky popsané v hodnoticím standardu. Zkoušející tyto odborné způsobilosti neuzná jako již ověřené, pokud by tím nebylo zajištěno řádné ověření ostatních požadavků stanovených tímto hodnotícím standardem (například při nutnosti dodržení technologických postupů a časové souslednosti různých činností).

Zkouška se koná v českém jazyce.

Zkouška je veřejná. Praktická část zkoušky a praktická zkouška není veřejná v případech, kdy to je nutné z hygienických důvodů nebo z důvodu ochrany zdraví a bezpečnosti práce.

Kritéria jsou ověřována praktickým předvedením, ústním ověřením a kombinací praktického předvedení a ústního ověření. Pro praktické předvedení je nutné, aby měl uchazeč k dispozici počítač zapojený v síti internet a dostupný textový editor. Dovednost práce s počítačem a orientace v síti internetu je jednou z prověřovaných odborných způsobilostí.

Během zkoušky je prověřována i znalost odborné terminologie. Terminologie používaná při zadávání úkolů i jejich hodnocení musí být v souladu s aktuální terminologií tak, jak ji uvádí Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) vytvářená Národní knihovnou ČR. V oblasti knihovnických a informačních služeb a provozu je nutné, aby konkrétní zadání i hodnocení respektovalo aktuální znění platných legislativních norem, zejména:

- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník,
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník,
- zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon),
- zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů,
- zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon) včetně věcně příslušných vyhlášek v platném znění,
- zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), ve znění pozdějších předpisů.

V oblasti katalogizace je nutné, aby konkrétní zadání i hodnocení respektovalo aktuální katalogizační standardy, které určuje Národní knihovna ČR. Jedná se o pravidla RDA (Resource Description and Access – česky Popis a zpřístupnění zdrojů, dále jen RDA), včetně platných národních interpretací, a formát MARC21 (Machine Readable Cataloging, česky „Strojově čitelná katalogizace“, dále jen MARC21). Informace o standardech a interpretacích jsou k dispozici na

webových stránkách Národní knihovny ČR v sekci Katalogizační politika.

Autorizovaná osoba je povinna 4 týdny před termínem zkoušky na svých webových stránkách zveřejnit aktuální citace manuálů a v den zkoušky sdělí uchazeči informace o pravidlech práce s manuály při zkoušce. Během zkoušky má uchazeč tyto manuály (aktuální verzi) k dispozici. Uchazeč nemá právo přinést si ke zkoušce tyto manuály vlastní.

Veškeré podklady využitelné pro ověření konkrétní odborné způsobilosti (dokumenty, kopie titulních listů a článků, bibliografické záznamy apod.) má zkoušený k dispozici během přípravy na zkoušku. Sestavy těchto podkladů ke každé odborné způsobilosti jsou zároveň součástí níže uvedených pokynů pro autorizovanou osobu. Jednotlivé dokumenty je možné využít opakovaně v různých okruzích otázek. Uchazeč není předem informován o tom, jaké konkrétní dokumenty budou vybrány.

Všechna kritéria, která jsou ověřována formou praktického předvedení, simulují reálnou činnost v práci knihovníka.

1. Akvizice tištěných a elektronických informačních zdrojů
Pro ověření odborné způsobilosti, kritérium a) připraví autorizovaná osoba seznam 10 českých a 10 zahraničních distributorů či vydavatelů, kteří provozují elektronické knihkupectví. Pro účely zkoušky bude vybráno 1 české a 1 zahraniční elektronické knihkupectví. Pro ověření kritéria b) připraví autorizovaná osoba soubor 30 titulů periodik, která jsou obsažena v databázi ISSN Národní technické knihovny. Pro ověření odborné způsobilosti bude vybrán jeden titul. Pro ověření kritéria c) připraví autorizovaná osoba soubor 30 publikačních profilů českých nakladatelství, jejichž produkce je vyšší než 50 publikací ročně, z nichž bude pro účely zkoušky vybráno 5.

2. Akviziční činnosti v knihovnách
Pro ověření odborné způsobilosti, kritérium a) připraví autorizovaná osoba profily 10 modelových knihoven v sídle do 50.000 obyvatel, které zveřejní na svých webových stránkách 21 dnů před konáním zkoušky. Základní parametry jsou: typ knihovny, počet svazků, počet uživatelů a jejich složení, oborová profilace knihovny, počet a typ vzdělávacích institucí v sídle, okolí knihovny (jako systému), další specifika významná pro akvizici. Tyto modely mohou být vztaženy ke konkrétním knihovnám nebo mohou být simulovány. Model bude popsán formou dokumentu, v rozsahu 1 strany A4. Pro účel zkoušky bude vybrán jeden profil, který bude uchazeči při zkoušce zadán. Uchazeč dostane 15 minut na přípravu k vypracování tematického bodového plánu na základě přiděleného profilu, ten bude následně prezentovat. Pro ověření kritéria d) připraví autorizovaná osoba 100 dokumentů vydaných v roce předcházejícím roku zkoušky (20 naučných monografií pro dospělé, 20 zvukových knih, 20 map, 20 VŠ skript a 20 hudebnin). Dokument bude pro uchazeče identifikován nejméně 2 z těchto údajů: autor, název, ISBN (International Standard Book Number, mezinárodní číslo knihy), popř. ISMN (International Standard Music Number, mezinárodní číslo hudebniny), nakladatel, rok vydání. Pro účely zkoušky bude z každého typu vybrán jeden dokument. Pro ověření odborné způsobilosti budou pro splnění kritérií vybírány dokumenty vydané v ČR a zemích Evropské unie. Pro vyhledání má uchazeč přístup k volnému internetu prostřednictvím zařízení, které pro účely zkoušky poskytuje autorizovaná osoba. Pro kritérium e) platí, že pro stanovení regionu je obvykle rozhodující místo trvalého nebo přechodného pobytu uchazeče v ČR. Za region je považován kraj.

3. Formální a obsahová analýza textu, rychlé čtení
Pro ověření odborné způsobilosti, kritérium a) vybere zkušební komise ze souboru připravených dokumentů (viz Nezbytné materiální a technické předpoklady pro provedení zkoušky) 1 odbornou monografii českého autora v českém jazyce. Pro ověření kritéria b) připraví autorizovaná osoba soubor 30 článků z populárního tisku v českém jazyce v rozsahu asi jedné normostrany. Lze využít články z tištěných i elektronických časopisů. Pro účely zkoušky bude vybrán jeden.

4. Orientace na knižním trhu a v produkci ostatních informačních zdrojů
Pro ověření odborné způsobilosti, kritérium b) připraví autorizovaná osoba seznam 30 dokumentů z české produkce vydaných v roce předcházejícím roku zkoušky, které obdržely některou z českých knižních cen. Dokument bude pro uchazeče identifikován nejméně 2 z těchto údajů: autor, název, ISBN (International Standard Book Number, mezinárodní číslo knihy), popř. ISMN (International Standard Music Number, mezinárodní číslo hudebniny), nakladatel, rok vydání.

5. Orientace v procesech akvizice, evidence, katalogizace a adjustace v knihovnách
Bez speciálních pokynů.

6. Orientace v systému českých knihoven, jejich knihovních fondech a službách
Odborná způsobilost ověřuje primárně orientaci v českém prostředí, přesto u ověření kritéria c) a d) se přihlíží k

mezinárodnímu kontextu knihovnické odbornosti a sdílení zahraničních trendů a zkušeností. Dále bez speciálních pokynů.

7. Orientace ve specializovaných elektronických informačních zdrojích
Pro ověření odborné způsobilosti, kritéria a) a b), připraví autorizovaná osoba seznam webových adres portálů z prostředí veřejného internetu a národních elektronických informačních zdrojů, které mohou být předmětem ověření. Z tohoto seznamu budou pro účely ověření vybrány pro kritérium a) jeden zdroj a pro kritérium b) tři zdroje. Pro ověření kritéria c) vyhledává uchazeč ve fondech zahraničních knihoven. Autorizovaná osoba připraví seznam 50 dokumentů, u nichž uvede klíčové údaje: jméno autora, název knihy, část názvu knihy, ISBN (International Standard Book Number, mezinárodní číslo knihy). Při ověřování kritéria je nutné zadat dva různé typy klíčových údajů směřujících ke dvěma různým monografiím. Výběr příkladů se musí pohybovat v rámci aktuální knižní produkce vydané nejdéle 20 let zpětně, pro účely zkoušky budou vybrány 3 dokumenty.

8. Ovládání automatizovaného knihovního systému
V rámci odborné způsobilosti uchazeč prokazuje znalost agend, které lze pokrýt automatizovaným provozem. Dále uchazeč prokazuje v rámci této odborné způsobilosti povědomí o tom, že kromě zabezpečení provozu jsou v automatizovaném knihovním systému dostupná data o provozu knihovny, např. kvantitativní ukazatele o počtu a typu dokumentů, uživatelů, výpůjček a jaké možnosti pro organizaci práce v knihovně tato data poskytují. Pro ověření odborné způsobilosti nejsou nutné žádné speciální pomůcky, kromě psacích potřeb.

9. Vyhledávání bibliografických a faktografických informací ze základních zdrojů a jejich ověřování
Pro ověření odborné způsobilosti musí autorizovaná osoba pro ověření jednotlivých kritérií připravit vždy 50 kopií nebo exemplářů:
- kartografických dokumentů
- hudebnin
- regionální literatury

Z hlediska chronologického se musí jednat o dokumenty:
10 % dokumentů vydaných v letech 1850–1900
10 % dokumentů vydávaných v letech 1901–1950
20 % dokumentů vydávaných v letech 1951–2010
60 % dokumentů vydaných 2010 – a novějších
A dále seznam 50 titulů vysokoškolských kvalifikačních prací, z nichž bude zadáno téma a jméno původce. Pro zkoušku musí být vybrány dokumenty z různých uvedených období. Uchazeč není předem informován o tom, jaké konkrétní dokumenty budou vybrány.

10. Zpracovávání jmenného a věcného katalogizačního záznamu dle platných knihovnických standardů
Pro ověření odborné způsobilosti, kritérium a) připraví autorizovaná osoba 30 bibliografických záznamů dokumentů v českém a cizím jazyce, vydaných maximálně 5 let před datem konání zkoušky. Záznamy budou ve formátu MARC21. Pro ověření jsou vybírány záznamy monografií vydávané oficiálními nakladatelstvími, nikoli účelové publikace nebo sborníky z konferencí. V každém záznamu bude 5 hrubých chyb. Tyto chyby mohou být např. v chybném číselném označení polí, označení kódů podpolí, chybějících indikátorech, v rozporech mezi polem 245 a poli 1XX a 7XX – uvedení původců bez vazby na autoritní pole, chybějících povinných polí. Pro ověření má uchazeč k dispozici aktuální platný manuál vydaný Národní knihovnou ČR pro katalogizaci na úrovni minimálního bibliografického záznamu ve vytištěné verzi. Pro ověření vybere autorizovaná osoba ze sady jeden záznam. Uchazeč provede písemnou kontrolu záznamu a písemně vyznačí a opraví chyby v záznamu. Po skončení této části zkoušky ústně vysvětlí.
Pro ověření kritéria b) – uchazeč v tomto záznamu vysvětlí význam selekčních polí.
Pro ověření kritéria c) připraví autorizovaná osoba 30 bibliografických záznamů českých děl, kde nebudou doplněny žádné indikátory. Ke každému z těchto bibliografických záznamů bez indikátorů bude mít uchazeč k dispozici i zdrojový dokument (např. monografie, ročník časopisu, sborník z konference). Pro zkoušku bude vybráno 1 dílo.
Pro ověření kritéria e) připraví autorizovaná osoba 20 děl naučné literatury a 10 děl beletrie, s autorstvím maximálně tří fyzických osob u jednotlivých děl. Musí se vždy jednat o díla vydaná maximálně pět let před datem konání zkoušky oficiálním nakladatelstvím. Je možné užít i překladovou literaturu. Pro ověření budou každému uchazeči předloženy tři titulní listy naučné literatury a dva titulní listy beletrie. Uchazeč provede ověření autoritní formy jména autora, a to za užití webového katalogu Národní knihovny ČR, včetně Databáze národních autorit. Zapíše záhlaví autoritní podoby jména do pracovního listu. Po skončení této části zkoušky ústně vysvětlí.
Pro ověření kritéria f) připraví autorizovaná osoba kolekci 10 děl v českém jazyce s korporativním autorstvím. Vždy se musí jednat o původní české dílo, jehož autory jsou maximálně dvě korporace (nebo akce). Pro ověření budou každému uchazeči předloženy tři titulní listy naučné literatury. Uchazeč provede ověření autoritní formy jména korporace, a to za užití webového katalogu Národní knihovny ČR, včetně Databáze národních autorit. Zapíše záhlaví autoritní podoby

jména korporace do pracovního listu. Po skončení této části zkoušky ústně vysvětlí.
Pro ověření kritéria i) připraví autorizovaná osoba 20 bibliografických záznamů české naučné literatury. Musí se vždy jednat o díla vydaná maximálně pět let před datem konání zkoušky, a to oficiálními nakladatelstvími. Záznamy budou obsahovat 3 znaky MDT (Mezinárodní desetinné třídění, dále jen MDT), z nichž některé budou chybné. Uchazeč provede ověření všech znaků MDT v Databázi národních autorit, označí chybný znak nebo znaky a navrhne jejich opravu. Po skončení této části zkoušky ústně vysvětlí.

Autorizovaná osoba, resp. autorizovaný zástupce autorizované osoby, je oprávněna předčasně ukončit zkoušku, pokud vyhodnotí, že v důsledku činnosti uchazeče bezprostředně došlo k ohrožení nebo bezprostředně hrozí nebezpečí ohrožení zdraví, života a majetku či životního prostředí. Zdůvodnění předčasného ukončení zkoušky uvede autorizovaná osoba do záznamu o průběhu a výsledku zkoušky. Uchazeč může ukončit zkoušku kdykoliv v jejím průběhu, a to na vlastní žádost.

Autoři standardu

Autoři kvalifikačního standardu

Kvalifikační standard profesní kvalifikace připravil Národní pedagogický institut ČR ve spolupráci s Národní radou pro kvalifikace, Ministerstvem práce a sociálních věcí, Ministerstvem kultury a odborníky z praxe z těchto subjektů:

- Národní knihovna ČR
- Asociace knihoven vysokých škol ČR
- Sdružení knihoven ČR
- Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR
- Jihočeská vědecká knihovna České Budějovice
- Katedra informačních studií a knihovnictví, Masarykova univerzita
- Knihovna Jiřího Mahena Brno
- Knihovna Kroměřížska
- Knihovna Západočeské univerzity v Plzni
- Krajská knihovna Pardubice
- Městská knihovna Kutná Hora
- Městská knihovna v Praze
- Moravská zemská knihovna
- Studijní a vědecká knihovna Hradec Králové

Kvalifikační standard profesní kvalifikace schválilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.